

Täydentävien hoitojen monimuotoiset maailmankuvat ja tiedon paradigmat – taustafilosofisten perusoletusten yhteisiä piirteitä

**Täydentävät ja vaihtoehtoiset hoidot
Tieteellisen tutkimuksen tilanne ja
haasteet**

**TaY Terveystieteiden yksikkö 13.11. 2015
Kaija Helin, SILF**

**Täydentävät ja vaihtoehtoiset hoidot (CAM)
pluralistisia terveyden hoitamisen ja
sairauksien parantamisen käytäntöjä**

- ▶ **Juuret ja taustafilosofiat erilaisissa kulttuureissa ja historiallisissa aikakausissa**
  - ▶ **Taustaltaan perinteisiä suomalaisia hoitoja**
  - ▶ **Muista maista/kulttuureista**
-

- ▶ **Osalla CAM-hoidoista eksplisiittisesti määriteltyjä paradigmaattisia perusoletuksia (basic beliefs) ja vakiintunut käsitteistö**
- ▶ **Osalla taustafilosofiat ja teoreettiset selitysmallit moniselitteisiä ja implisiittisiä**
- ▶ **Jäävät biolääketieteen viitekehyksen ulkopuolelle**
- ▶ **Pidetään epätieteellisinä, metafysiikkaan kuuluvina**

Tieteellisen rationalismin ja metafysiikan välille vedetty demarkaatiolinja

- ▶ **Universaalin tieteellisen totuuden oikeuttama vai**
- ▶ **Vaihe länsimaisen tieteen tradition kehityksessä?**

Historiallisen dialektiikan näkökulmasta:

- ▶ **Biolääketieteen ja CAM-hoitojen tieteenfilosofisia perusteita voidaan tarkastella toisiaan täydentävinä vastakohtaisuuksina**

Osat - Kokonaisuus

Aineellinen - Henkinen

**Biolääketieteen
paradigma**

CAM

Paradigmaattisia piirteitä

**Kokonaisuus selittyy
osistaan lähtöisin
Partikularistinen**

**Kokonaisuus organisoii
osia ja niiden toimintaa
Holistinen**

**Mekanistinen
Kausaalialalyttinen**

**Vitalistinen
Teleologinen**

**Yleispätevään tietoon
perustava
Nomoteettinen**

**Yksilön kokemuksesta
lähtevä
Idiografinen**

Ontologisia perusoletuksia (basic beliefs) CAM-hoitojen tausta-ajattelussa

Ihmiskäsitys, terveys-, sairaus ja paranemiskäsitys

- ▶ **Kokonaisvaltaisuus (holistisuus)**
  - ▶ **Päämäärällisyys, tarkoitushakuisuus (teleologisuus, intentionaalisuus)**
  - ▶ **Kokemuksellisuus**
-

Paranemiskäsitys:

Elävien olentojen kokonaisuutta ylläpitää itseparantava elämänvoima, elämänvirta (Qi, prana, muotovoima, energia)

- ▶ Elämänvoima säätelee, korjaa ja uudistaa elimistön kokonaisuutta**
- ▶ Paranemisen prosessi voi tapahtua kehosta mieleen tai päinvastoin**
- ▶ Paikallinen vaikuttaminen voi aikaansaada paranemisprosesseja muissa kehon osissa tai koko ihmisessä**

Kokemuksellisuus

CAM-hoitojen tiedon intressi kohdistuu yksilön kokemukseen

- ▶ **Yksilön oman kokemuksen kuuleminen sekä eettinen vaatimus että tiedollinen edellytys hoidon toteuttamiselle**
- ▶ **Potilaan terveydentilan dynaamisten ja prosessuaalisten muutosten havainnointi sellaisena kuin hän ne kokee on epistemologinen välttämättömyys**

**”Ei sairaus, vaan potilas”
J-T Kent (1849–1916)**

**CAM-hoitoja käyttäviä potilasryhmiä
koettu-todettu terveys/sairaus-jatkumolla**

KOETTU	TERVEYS (wellnes)
Terveyden ylläpito sairaudessa, jossa hyvä hoitovaste esim. diabetes +-	Omaehtoinen terveyden ylläpito ja sairauden ennaltaehkäisy ++
TODETTU SAIRAUS (desease)	TODETTU TERVEYS (nondesease)
Diagnoosista ja lääkityksestä huolimatta kivut ja vaivat jatkuvat Lääkkeiden haittavaikutukset --	Tutkimuksista huolimatta sairautta ei löydy ”luulosairas” potilas jää yksin vaivojensa kanssa - +
KOETTU	SAIRAUS (illnes)

Kokemuksellisuus elää kielessä

Biolääketieteen kieli

Luokitteleva, raportoiva
Nomenklaturaan sitova
Eroittaa sairaan ja
sairauden
(metodologinen
välttämättömyys)

Yksiääninen,
Kausaalialalyttisesti
selittävä
Tunneilmaisut ohittava

CAM:n monet kielet

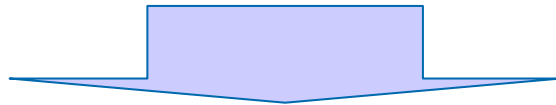
Narratiivinen arkikieli
Hoitojen erikoissanasto ei
eristä persoonaa ruumiista
tai ympäristöstään
(metodologinen
välttämättömyys)

Moniääninen,
Analoginen, metaforinen
Tunneilmaisuja salliva

Screening of chemical substances

Biological mechanisms

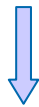
Phase I trials

Phase II trials

Phase III trials

Clinical practice

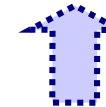
Biological mechanisms

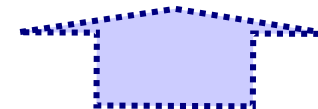
Component efficacy

Comparative effectiveness

Safety status

**Context, paradigms,
philosophical understanding,
and utilization**

Clinical practice

”Kulttuurissamme ei enää vallitse yksiselitteisesti toisensa poissulkevia kategorioita, vaan samanaikaisesti paikkansa pitäviä ristiriitaisuuksia

J-F. Lyotard 1985

”Ihmisessä on ennalta tietämättömän paljon olemuspuolia, joita voi paljastua aina lisää”

**K. Karjalainen
Suomen lääketieteen filosofian seura
2005**